

FRA:n lehdistötiedote

Wien/Bryssel, 11. maaliskuuta 2013

Eriarvoinen kohtelu terveydenhuollossa – lisäsuojaa tarvitaan

Euroopan unionin perusoikeusviraston (FRA) uudessa raportissa eritellään terveydenhuollon saatavuuteen liittyviä esteitä ja kokemuksia eriarvoisesta kohtelusta, joita voi kohdistua ihmisiin heissä yhdistyvien ominaispiirteiden (esimerkiksi etnisen alkuperän, sukupuolen, iän ja vammaisuuden) vuoksi. Raportin mukaan ihmisillä ja heidän asianajajillaan on tällaisissa tapauksissa usein vaikeuksia viedä moniperusteista syrjintää koskeva asia tuomioistuimeen. Tämä johtuu joko siitä, että moniperusteista syrjintää ei tunneta, tai siitä, että lain kannalta on yksinkertaisesti helpompi käsitellä vain yhteen perusteeseen pohjautuvaa kannetta.

”Jotta varmistetaan kaikkien ihmisten yhdenvertainen kohtelu perusoikeuksien suhteen, lainsäädännön ja terveydenhuoltojärjestelmien on vastattava ihmisten elämän monimuotoisuutta”, toteaa FRA:n johtaja Morten Kjaerum. ”Ihmisen ominaisuudet eivät määrity esimerkiksi pelkän sukupuolen perusteella, vaan myös hänen ikänsä, etninen taustansa tai vammaisuutensa perusteella. Syrjinnän vastaisia lakeja olisi muutettava siten, että moniperusteisen syrjinnän uhrit voivat saattaa asiansa tuomioistuimen käsiteltäväksi. Terveydenhuollon henkilöstölle annettava syrjinnän vastainen koulutus on samoin tarpeen, jotta varmistetaan, että ihmisiä kohdellaan heidän tarpeensa huomioon ottaen riippumatta siitä, keitä he ovat.”

Raportista käy ilmi seuraavaa:

- **Eriarvoinen suoja ja moniselitteinen lainsäädäntö** hankaloittavat moniperusteista syrjintää koskevien tapausten saattamista tuomioistuimen käsiteltäväksi. Terveydenhuollon osalta EU:n syrjinnän vastaisessa lainsäädännössä suojataan rotuun ja sukupuoleen perustuvalta syrjinnältä, muttei ikään, vammaisuuteen tai seksuaaliseen suuntautumiseen perustuvalta syrjinnältä. Lisäksi vain kuusi EU:n 27 jäsenvaltiosta puuttuu moniperusteiseen syrjintään kansallisessa lainsäädännössään, mutta määritelmät ovat usein epäselviä. Yhdenvertaisen suojan takaaminen terveydenhuollossa kaikenlaista syrjintää vastaan olisi tärkeä ensimmäinen askel, jotta moniperusteiseen syrjintään voidaan puuttua tehokkaasti. Tähän seikkaan puututaan ”horisontaalisessa direktiivissä”, joka on parhaillaan käsiteltävänä EU:ssa ja jolla laajennetaan syrjinnän vastaista suojaa työmarkkinoilta muille aloille kattamaan myös uskontoon tai vakaumukseen, vammaisuuteen, ikään ja seksuaaliseen suuntautumiseen perustuvan syrjinnän.
- Asianajajat eivät useinkaan nosta terveydenhuollon alan kanteita syrjintää koskevinä asioina, sillä niistä **määrättävät korvaukset ovat pienempiä esimerkiksi hoitovirheistä määrättäviin korvauksiin verrattuna**. Jotta nykyiset syrjinnän vastaiset lait olisivat tehokkaita, tuomioistuinten olisi määrättävä syrjintätapauksista varoittavia ja oikeasuhtaisia korvauksia. Tämä kannustaisi useampia ihmisiä ja heidän asianajajiaan saattamaan syrjintätapauksia – myös moniperusteista syrjintää koskevia – tuomioistuinten käsiteltäväksi.
- **Tiedon puute** siitä, miten ja minne valituksen voi tehdä, hankaloittaa oikeussuojan saatavuutta. Uhrit ovat usein epävarmoja siitä, mistä apua voi hakea: terveydenhuoltoalan valituselimiltä vai tasa-arvoelimiltä, jotka ovat vastuussa kaikkien kansalaisten yhdenvertaisesta kohtelusta. Luottamus nykyisten valitusjärjestelmien tehokkuuteen terveydenhuollossa on vähäistä, ja valituksen tekemisen pelätään johtavan entistä

huonompaan kohteluun . Kaikkia syrjinnän aloja, myös moniperusteista syrjintää, käsittelevä yksi ainoa tasa-arvoelin yhdistettynä terveydenhuoltoalan valituselinten parempaan yhteistyöhön parantaisivat selvästi oikeussuojan saatavuutta.

- Terveydenhuoltojärjestelmissä ei aina oteta huomioon **terveydenhuollon käyttäjien erilaisia tarpeita**. Terveydenhuoltojärjestelmissä voi syntyä (tahattomasti) esteitä terveydenhuollon saannille tai erilaista terveydenhuoltoa voidaan tarjota henkilöille, joissa yhdistyy useampi kuin yksi lainsäädännössä syrjintäperusteena mainittu piirre, kuten sukupuoli, ikä tai vähemmistöryhmään kuuluminen. Valtio ja terveystoimielimet voivat parantaa tilannetta edistämällä aktiivisesti terveydenhuoltoalan henkilöstön syrjinnän vastaista koulutusta ja toteuttamalla myönteisiä toimia tukeakseen moniperusteiselle syrjinnälle alttiita henkilöitä ja tarjotakseen heille vaikuttamismahdollisuuksia esimerkiksi tuomalla helpommin vastaanotettavaa tietoa kieli- ja sovittelupalvelujen sekä tukitoimien kautta.
- **Nykyiset terveydenhuoltoa koskevat tilastot** ovat riittämättömiä siihen, että henkilöiden eriarvoisen aseman laajuutta voitaisiin arvioida täsmällisesti. Tietojen perusteella voidaan laatia näyttöön perustuvia ja sitä kautta tehokkaampia poliittisia toimenpiteitä. On tärkeää kehittää välineitä, joilla saadaan koottua vankkaa ja vertailukelpoista tietoa, josta käy ilmi eriarvoisuuden todellinen laajuus terveydenhuollossa erilaisten syrjintäperusteiden osalta.

Raportissa tarkastellaan, miten moniperusteiseen syrjintään puututaan lainsäädännössä, ja tutkitaan asiaan liittyvää oikeuskäytäntöä terveydenhuoltoon keskittyen. Siinä tarkastellaan myös terveydenhuollon käyttäjien ja ammattilaisten näkemyksiä ja kokemuksia siitä, miten eri-ikäiset miehet ja naiset, vammaiset ja erilaista etnistä alkuperää olevat ihmiset kokevat syrjintää ja moniperusteista syrjintää terveydenhuoltojärjestelmissä Itävallassa, Tšekin tasavallassa, Italiassa, Ruotsissa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa.

Raportin [*Inequalities and multiple discrimination in access to and quality of healthcare*](#) (Eriarvoisuus ja moniperusteinen syrjintä terveydenhuollon saatavuudessa ja laadussa) saa oheisesta linkistä.

Yhteystiedot lisätietoja varten: media@fra.europa.eu.

Puhelin: +43 1 580 30 642

Tietoja toimittajille

- Euroopan unionin perusoikeusviraston (FRA) tehtävänä on antaa tutkimustietoon perustuvaa neuvontaa Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden päätöksentekijöille ja edistää näin tietoon perustuvaa ja kohdennettua keskustelua perusoikeuksista sekä perusoikeuksiin liittyvien toimintalinjojen laatimista.
- ”Moniperusteinen syrjintä” on syrjintää, joka perustuu useampaan kuin yhteen perusteeseen – sukupuoleen, ikään, etniseen alkuperään, vammaisuuteen jne. Esimerkiksi kun romaninainen synnyttää, häneen voi kohdistua syrjintää, joka ei perustu pelkästään siihen, että hän on nainen (kaikkia naisia ei syrjitä), eikä siihen, että hän on romani (kaikkia romaneja ei syrjitä). Häneen siis kohdistuu syrjintää, koska hän on sekä romani että nainen.